TCOs EUROPAPROGRAM 2009

2009-05-07

Författare:

Lars Bengtsson
internationell sekreterare
e-post: lars.bengtsson@tco.se
tel: 08-782 91 94

Leif Dergel
internationell sekreterare
e-post: leif.dergel@tco.se
tel: 08-782 91 91

Thomas Janson
internationell sekreterare
e-post: thomas.janson@tco.se
tel: 08-782 92 20

Helena Johanson
internationell chef
e-post: helena.johanson@tco.se
tel: 08-782 92 81

Avdelningen för samhällspolitik och analys, TCO

INNEHÅLL

TCOs EUROPAPROGRAM 4

Demokrati, öppenhet och fackligt inflytande 4
Arbetsmarknad 6
Fackliga rättigheter på en europeisk arbetsmarknad 6
Arbete, tillväxt och ekonomisk politik 8
Utvidgning 9
Utrikespolitik – handel och bistånd 10

BAKOMLIGGANDE FAKTA OCH STÄLLNINGSTAGANDEN 11

Demokrati, öppenhet och fackligt inflytande 11
Demokratiskt deltagande 11
Demokrati förutsätter öppenhet och offentlighet 11
TCO kan påverka 12
Arbetsmarknad 13
Fackliga rättigheter på en europeisk arbetsmarknad 14
ILO och EU 16
Nordiska modellen och gemensam arbetsmarknadspolitik 16
Starkare och bättre social dialog 17
Arbete, tillväxt, ekonomisk politik och EUs roll 18
Ekonomi, jobb och ekologi 18
Ekonomiskt samarbete 19
Den inre marknaden och facket 20
Konkurrenspolitik och offentlig upphandling 21
Bolagsrätt 21
Nytt socialt kontrakt 22
Migration 22
Utvidgningen 23
Utrikespolitik – handel och bistånd 24

TCOs EUROPAPROGRAM

TCOs Europaprogram är, på övergripande nivå, en sammanfattning av det som TCO anser och arbetar för när det gäller Europapolitiken. Programmet kompletteras varje år med en aktuell lägesbeskrivning av situationen inom EU och med en beskrivning av vilka arbetsområden och frågor som är viktigast för TCO under året.

EU kan spela en viktig roll i samordningen av insatser för att mildra effekterna av den allvarliga globala krisen. EU och medlemsländerna borde därför satsa mer på offentliga investeringar och finansiell stimulans för att stödja en ekonomisk återhämtning. Investeringar som är nödvändiga för att möta klimathotet bör genomföras så fort som möjligt och investeringar som stärker grundläggande utbildning, livslångt lärande och forskning måste öka.

Utgångspunkten för TCOs arbete är att värna och utveckla den svenska modellen med starka, representativa arbetsmarknadsparter, ett inkomstrelaterat socialförsäkringssystem, hög facklig organisationsgrad och en stark ställning för kollektivavtalet. TCO arbetar för att en nordisk modell där kollektivavtal tecknade av parterna utan statlig inblandning är grunden, ska få större genomslag och större utrymme i EU. En modell.

TCO anser att tillväxt ska bygga på tre grundpelare: Goda förutsättningar för näringslivets utveckling, höga ambitioner när det gäller människors sociala utveckling och tillväxt som är ekologiskt hållbar. Ekonomiska, sociala och ekologiska utmaningar måste tillmätas samma betydelse. Lissabonprocessen handlar inte enbart om tillväxt utan också om fler och bättre jobb och ett hållbart användande av arbetskraften och miljön.

Detta synsätt ska enligt TCOs uppfattning också prägla det svenska ordförandeskapet för EU under hösten .

Demokrati, öppenhet och fackligt inflytande

EU stiftar lagar, är ett bindande samarbete mellan medlemsstaterna och påverkar människors vardag. Det är därför viktigt att beslutsfattandet är öppet och demokratiskt och att besluten kan prövas genom val.

Att medborgarna deltar i val och kan påverka politiska beslut är viktigt för demokratin. Det är viktigt att höja valdeltagandet och EU-

parlamentets roll ska stärkas i förhållande till EU-kommissionen. Detta eftersom parlamentet är den enda europeiska institutionen som väljs direkt av folket. För att öka ideella organisationers insyn och inflytande bör också Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommitténs roll som rådgivande organ stärkas.

Demokrati förutsätter öppenhet, offentlighet och möjligheter att påverka besluten och det behövs ökad öppenhet och insyn i den politiska processen. Öppenhet och insyn ska gälla alla EU-institutioner inklusive EG-domstolen och alla organ och myndigheter inom EU. Alla unionsmedborgare ska ha tillgång till Europeiska unionens handlingar, oberoende av i vilken form de föreligger. EU behöver en ramlag som gör att öppenhet och tillgång till handlingar blir huvudregel och sekretess undantag och Sverige ska också fortsätta att driva krav på regler om yttrandefrihet och meddelarfrihet för de anställda, rätt att meddela sig med massmedia och förbud mot efterforskning av källan.

Att upprätthålla de grundläggande medlen för att förbättra medlemmarnas villkor – rätten att fritt organisera, förhandla, vid behov gå i konflikt och att teckna kollektivavtal – är ett gemensamt intresse för TCO och TCO-förbunden. Att beslut som rör arbetsmarknad och arbetsliv fattas i EU innebär att vi behöver väl fungerande strukturer för facklig påverkan på europanivå och att Europafackets (EFSs) betydelse som arena för påverkan blir allt större. Samtidigt ökar också behovet av samverkan mellan fackliga organisationer i olika länder. Den fackliga verksamheten på EU-nivå ska stärkas och vårt synsätt och våra fackliga förslag ska få ett större genomslag i det Europafackliga arbetet. Det behövs ett starkare EFS som är självständigt i förhållande till Kommissionen och bättre samordning mellan yrkessekretariaten och EFS.

För att kunna få genomslag för gemensamma nordiska prioriteringar är det nordiska fackliga samarbetet inom bland annat Nordens Fackliga Samorganisation (NFS), liksom samarbetet med LO och SACO, väsentligt. Det behövs ett fortsatt starkt nordiskt samarbete. En nordisk modell, där kollektivavtal tecknade av parterna utan statlig inblandning är grunden, ska ha ett större utrymme i EU. Generell välfärd och starka fackliga organisationer är strategiskt för en positiv utveckling i Sverige, Europa och världen.

Globaliseringen innebär att det internationella arbetet har blivit viktigare för de fackliga organisationerna. TCO verkar genom IFS (Internationella fackliga samorganisationen) och inom ILO (Internationella Arbetsorganisationen) för att förbättra villkoren för löntagare i hela världen. TCO arbetar för mänskliga rättigheter överallt, inte minst kvinnors mänskliga rättigheter. Vi tar ett särskilt ansvar för de fack-

liga rättigheterna och stödjer fackligt aktiva i länder där de mänskliga rättigheterna kränks.

Internationellt arbete kräver långsiktighet, samarbete och allianser för att få genomslag. TCO ska öka sina ansträngningar för att utveckla och stärka den fackliga idén, det fackliga inflytandet och det fackliga samarbetet både nationellt och internationellt. Därmed främjar TCO inte bara förbundens och förbundsmedlemmarnas intressen utan bidrar också till en bättre värld.

Arbetsmarknad

Etablerandet av en gemensam öppen europeisk marknad har betytt starkare ekonomisk utveckling och nya jobb inom hela Europeiska Unionen. Den starka tillväxt vi såg i den svenska ekonomin, och jobbskapandet, till bara för något år sedan är ett tydligt resultat av detta och av att Sverige förmått dra nytta av globaliseringen.

Friheten till rörlighet innebär ökade möjligheter för enskilda att utbilda sig eller arbeta i EU-länderna.

Fackliga rättigheter på en europeisk arbetsmarknad

De fackliga rättigheterna är en del av de mänskliga rättigheterna. De är viktiga att skydda, inte minst på en öppen inre marknad som ger allt större möjligheter för företagen att lokalisera verksamhet var de vill.

Den ekonomiska och sociala krisen visar att världens ekonomier är starkt integrerade och att få arbetsmarknader kan förbli skyddade från utvecklingen i de stora ekonomierna. När företagen blir mer internationella och handeln mer global så behöver också löntagarna bättre möjligheter att påverka företagens beslut och bättre möjligheter till samordning av sina positioner.

Om inte konflikträtten, kollektivavtalen eller likabehandlingsprincipen kan hävdas innebär det ett allvarligt bakslag för de mänskliga rättigheterna och en stor risk för social dumping. Därför behövs ett socialt framstegsprotokoll som ska anslutas till EUs fördrag. Ett sådant protokoll skulle vara rättsligt bindande för att säkerställa att det påverkar beslut av EG-domstolen och syftet skulle vara att klargöra att grundläggande sociala rättigheter inte är underordnade marknadens ekonomiska friheter. Utstationeringsdirektivet måste också förändras för att säkerställa att direktivet uppfyller sitt ursprungliga syfte att främja gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster i en lojal konkurrens och respekt för arbetstagarnas rättigheter, exempelvis rätten till likabehandling.

EU bör erkänna ILO-konventionernas överordnade ställning gentemot EG-rätten och ska, både när ny EG-rätt skapas och när EG-rätten tillämpas, arbeta för att uppfylla ILO-konventionernas regler och mål. Det är också viktigt att samarbetet mellan EU och ILO sker med respekt för ILOs unika trepartsstruktur.

Utgångspunkten för TCOs arbete på EU-nivån är att värna och utveckla den svenska modellen med starka, representativa arbetsmarknadsparter, ett inkomstrelaterat socialförsäkringssystem, hög facklig organisationsgrad och en stark ställning för kollektivavtalet. En nordisk modell där kollektivavtal tecknade av parterna utan statlig inblandning är grunden, ska få större genomslag och större utrymme i EU. Det allt starkare tryck som globaliseringen innebär gör det nödvändigt att försvara och utveckla den svenska modellen och i detta kan Europa användas som plattform. De yrkesverksammas ställning och välstånd i Europa hänger ihop med de fackliga organisationernas möjligheter att påverka utvecklingen.

Generella, individbaserade, välfärdssystem med höga bidragsnivåer som syftar till att skydda den enskilde mot en förlust av inkomst samtidigt som de ger incitament både att arbeta och uppfostra barn är några särdrag i de nordiska välfärdssystemen som är viktiga att slå vakt om. Det gäller också en stark prioritering av jämställdhet mellan kvinnor och män, med omfattande stöd för föräldrar till små barn, samt kvinnors rätt till arbete och möjligheter till egen försörjning.

En av de viktigaste förutsättningarna för att EUs medlemsländer ska få en hållbar ekonomisk och social utveckling är att mer satsas på utbildning, livslångt lärande och forskning. Det är ett stort problem att medlemsländerna inte har satsat på aktiv arbetsmarknadspolitik, utbildning och livslångt lärande i den uträckning som varit nödvändig.

De fyra friheterna för varor, personer, tjänster och kapital enligt EG-fördraget ska kompletteras med en fördragsfäst femte frihet där grundläggande fackliga rättigheter, exempelvis rätten att vidta gränsöverskridande fackliga sympatiåtgärder, garanteras inom hela EU. Detta skulle förbättra möjligheterna för löntagarna att stödja varandra över gränserna.

Rätten och de praktiska möjligheterna till koncernfackligt inflytande behöver stärkas. Det är viktigt att de fackliga organisationerna får en formell roll på företagsnivå i alla företag som berörs. Möjligheten till information och samråd måste öka i alla frågor där EU-kommissionen gör viktiga ställningstaganden som påverkar löntagarna.

Den sociala dialogen bör fortsätta att utvecklas som ett europeiskt

förhandlingssystem som fungerar parallellt med nationella förhandlingssystem utan att inkräkta på de nationella systemen. För det behövs procedurregler på europeisk nivå, både sektorsövergripande och på sektorsnivå. De olika instrumenten, oberoende avtal, handlingsprogram med mera, behöver definieras och europeiska tvistelösningsmekanismer införas. Det behövs också generella metoder för uppföljning av träffade avtal. Det är också viktigt med informationsinsatser i Sverige för att göra oberoende avtal, handlingsprogram med mera, kända av de svenska förhandlande arbetsmarknadsparterna på regional och lokal nivå.

Arbete, tillväxt och ekonomisk politik

EU har förutsättningar att bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi på sikt men för att det målet ska nås krävs omfattande förändringar, framförallt i synen på vad som kan skapa uthållig ekonomisk tillväxt. Tillväxt måste byggas på tre grundpelare: goda förutsättningar för näringslivets utveckling, höga ambitioner när det gäller människors sociala villkor och tillväxt som är ekologiskt hållbar.

Ökad konkurrenskraft kan inte skapas genom att företagen får allt mer uttunnade regler att följa. Om EU ska kunna bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi måste konkurrensen mellan Europas företag grundas på transparens, likvärdighet och tydliga grundläggande minimiregler – inte på avsaknaden av eller bristande respekt för normer.

Att utveckla välfärdsfrågorna är ett centralt perspektiv för TCO. Ökad konkurrenskraft som skapas genom att enbart näringslivets villkor förbättras, utan att man förbättrar sociala förhållanden eller miljö, leder till kortsiktig tillväxt och skapar en återvändsgränd. Om välfärdsambitionerna inte omfattar ökad jämställdhet och goda villkor för att kunna kombinera arbete med föräldraskap minskar barnafödandet, vilket i sin tur leder till långsiktiga demografiska tillväxtproblem. Hinder för människors deltagande i arbetslivet måste undanröjas.

Kunskapssamhället kräver omfattande investeringar i utbildning och forskning. Det är en nyckel till framgång för ambitionerna att bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi. Investeringarna måste öka för att stärka den grundläggande utbildningen, det livslånga lärandet och forskningen.

EU ska bygga sin tillväxtstrategi på att vara en social marknadsekonomi där ekonomiska, sociala och ekologiska utmaningar tillmäts samma betydelse. Att enbart fokusera på BNP per capita eller produktivitetssiffror säger inte tillräckligt om tillväxtens förutsättningar och konsekvenser. Lissabonprocessen handlar inte enbart om tillväxt

utan också om fler och bättre jobb och ett hållbart användande av arbetskraften och miljön.

En samordnad ekonomisk politik inom EU är avgörande för att Europa ska kunna möta ekonomiska kriser. En förutsättning för att detta ska lyckas är dock att medlemsländerna i kriser är beredda att använda ekonomisk stimulanspolitik för att förhindra arbetslöshet och mildra effekterna av en nedgång. Det är därför viktigt att EU inte enbart ser till budgetbalans och statsskuld utan också till människors arbete och välfärd.

För att den globala ekonomiska krisen ska kunna mötas måste EUs medlemsländer vara beredda att bortse från snäva nationella prioriteringar och istället samarbeta. Möjligheterna att föra en aktiv konjunkturutjämnande makroekonomisk politik ökar i och med EU-samarbetet, men trots detta är EUs återhämtningsplan mindre än de åtgärder som genomförs i andra regioner i världen. EU och medlemsländerna borde gemensamt kunna satsa mer på program för offentliga investeringar och finansiell stimulans för att stödja en ekonomisk återhämtning.

Att finansmarknaderna reformeras och snabbt återfår sin funktionsförmåga är en förutsättning för att de ska kunna utföra sin uppgift till gagn för realekonomin, och därmed med hjälp av stimulansåtgärder lyfta konjunkturen. Legitimiteten och den demokratiska förankringen hos världsorganen på det ekonomiska området behöver stärkas. Det bör bland annat skapas ett trepartsråd med Internationella Valutafonden och Världsbanken, Inom FN-systemets ram.

EU-lagstiftningen och/eller EG-domar får inte hindra partssystemet att sluta avtal. Om inremarknadsregler ständigt sätts före de fackliga rättigheterna får det omfattande och svåröverskådliga konsekvenser för villkoren på arbetsmarknaden. Förhandlingsutrymmet i viktiga förhandlingsfrågor om löner och arbetsvillkor skulle minska och möjligheterna till samverkan mellan arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer försvåras.

Utvidgning

En ytterligare utvidgning, med fler medlemsländer i EU, är positivt under förutsättning att kandidatländerna uppfyller medlemskapskriterierna, särskilt de som gäller demokrati, mänskliga rättigheter och sociala villkor. För Turkiets del har Kommissionens utvärderingar påpekat att de grava kränkningarna av fackliga rättigheter måste upphöra om Turkiet ska bli medlem av EU. TCO arbetar på egen hand och genom EFS och IFS för att förstärka de fackliga strukturerna i kandidatländerna.

Utrikespolitik – handel och bistånd

EUs handelspolitik är ett viktigt verktyg för att utrota fattigdomen i världen och öka respekten för mänskliga och demokratiska värden, men det krävs att de sociala aspekterna tillgodoses och att man aktivt driver krav på mänskliga rättigheter.

EU ska ta ett större ansvar för frihandelns utveckling och de kostsamma jordbrukssubventionerna inom EU ska avskaffas. Hur denna fråga utvecklas kommer, liksom tjänstehandelns utveckling, att vara avgörande för WTOs fortsatta utveckling.

Den svenska regeringen ska, bland annat inom ramen för WTO förhandlingarna, driva att EU verkar för att en social klausul, som innebär respekt för ILOs kärnkonventioner, införs i de avtal som sluts inom WTO och att en mekanism skapas för uppföljning av avtalen.

Sverige bör inom EU även fortsättningsvis arbeta för att sådan verksamhet som i huvudsak bedrivs med offentliga medel och som är ett samhällsansvar, till exempel det allmänna utbildningsväsendet, ska hållas utanför GATS-förhandlingarna.

EU ska i sitt bistånd inom handelsområdet erbjuda kompetenshöjande insatser för arbetsmarknadens parter i mottagarlandet, så att dessa på ett bättre sätt kan skapa goda relationer och villkor inom produktionen, med respekt för de fackliga rättigheterna. Goda partsrelationer och anständiga arbetsvillkor är grunden för god tillväxt och utrymme för socioekonomiska reformer.

Ska EU kunna bidra till att FNs millenniummål 2015 uppnås krävs både politisk vilja hos alla medlemsstater och bättre samordning vid genomförandet i partnerländerna. Det svenska biståndet ska utgöra 1 procent av BNI, och övriga EU-länder bör ställa upp för samma målsättning. Det är angeläget att Sverige, som ett av de viktigaste biståndsländerna, tar ansvar för och upprätthåller nivån på biståndet trots finanskrisen.

EU ska kräva respekt för mänskliga rättigheter, inte minst mänskliga rättigheter i arbetslivet, för att bevilja medel till olika biståndsprojekt. Detta ska gälla alla EU-institutioner, även Europeiska Investeringsbankens utlåning.

TCO ska, tillsammans med IFS och EFS, gentemot EU driva att biståndsinsatser på arbetsmarknadsområdet har betydelse för tillväxten, och för att skapa utrymme för socioekonomiska reformer i mottagarländerna.

BAKOMLIGGANDE FAKTA OCH STÄLLNINGSTAGANDEN

Demokrati, öppenhet och fackligt inflytande

Demokratiskt deltagande

De grundläggande uppdragen för TCO är att stärka och utveckla förenings- och förhandlingsrätten och den fackliga idén, att företräda förbunden gentemot statsmakterna och att företräda förbunden internationellt. För den enskilda individen är rätten att organisera sig och verka i en facklig organisation avgörande för möjligheten att tillvarata sina intressen i arbetslivet och på arbetsplatsen.

TCO är en demokratisk, partipolitiskt obunden organisation som verkar för ett demokratiskt samhälle. EU stiftar lagar, är ett bindande samarbete mellan medlemsstaterna som påverkar medlemsstaternas utrymme att själva fatta beslut och påverkar människors vardag. Att medborgarna deltar i val, är delaktiga i politiska beslut och kan påverka dem är viktigt för demokratin.

Man kan säga att det finns ett demokratiskt underskott inom EU. En viktig del av detta är det låga valdeltagandet till EU-parlamentet. Vid förra valet, 2004, var det svenska valdeltagandet 38 procent. I hela EU röstade under hälften av de röstberättigade. Det är viktigt att höja valdeltagandet genom att partierna, media och andra organisationer gemensamt bidrar till att uppmärksamma valet och arbeta för ett högre valdeltagande.

Demokrati förutsätter öppenhet och offentlighet

Demokrati förutsätter öppenhet, offentlighet och möjligheter att påverka besluten. Då måste man ha insyn i samtliga EU-institutioners verksamhet inklusive EG-domstolen och i de nationella regeringarnas och parlamentens beslutsprocesser. Erfarenheten visar att öppenheten brister främst hos EU-kommissionen och EG-domstolen samt i de nationella regeringarnas arbete i ministerrådet. Parlamentets beslutsprocess är öppen i och med att utskottsmötena är publika, det är lätt att få tag i underlagsdokument och därmed följa hela processen. EU behöver en ramlag som gör att öppenhet och tillgång till handlingar blir huvudregel och sekretess undantag.

Det föreslagna Lissabonfördraget innebär förbättringar i detta avseende även om de är otillräckliga. Det är positivt att förslaget till nytt fördrag innebär att öppenhet och insyn ska gälla alla institutio-

ner, organ och myndigheter inom EU och att alla unionsmedborgare ska ha tillgång till den europeiska unionens handlingar, oberoende av i vilken form dessa handlingar föreligger. Det är också positivt att det införs en ny rättslig grund för god förvaltning och att varje organ och ny byrå som skapas måste ha regler för handlingars offentlighet

Det saknas både idag och i det föreslagna fördraget regler om yttrandefrihet och meddelarfrihet för de anställda, vilket är en allvarlig brist. Det ska också finnas en rätt att meddela sig med massmedia och ett förbud mot efterforskning av källan. Det finns ett stort värde i denna form av öppenhet och yttrandefrihet för anställda. Öppenhet, offentliga handlingar och meddelarfrihet ökar möjligheterna att påverka i demokratisk ordning och minskar risken för korruptionen.

TCO kan påverka

Att upprätthålla de grundläggande medlen för att förbättra medlemmarnas villkor, alltså rätten att fritt organisera, förhandla och teckna kollektivavtal, är ett gemensamt intresse för alla fackliga organisationer. TCO har vid flera tillfällen agerat gemensamt med andra för att försvara den fria förhandlingsrätten mot statliga inkomstpolitiska initiativ, försök till politisk styrning av förhandlings- eller lönebildningsprocessen, försök att inskränka konflikträtten och direkta attacker på gällande kollektivavtal.

Medlemskapet i EU innebär att en del av de beslut som tidigare fattades i Sverige nu fattas av EU-institutioner. Att beslut som rör arbetsmarknad och arbetsliv fattas i EU innebär att vi behöver väl fungerande strukturer för facklig påverkan på Europanivå – samtidigt ökar också behovet av samverkan mellan fackliga organisationer i olika länder.

Det europeiska mandatet utgör nu ram för utvecklingen, på samma sätt som nationsgränserna tidigare utgjort ram, även för stora delar av de nationella sociala villkoren.

Europafackets betydelse som arena för påverkan blir allt större. I Europafacket(EFS) formar medlemsorganisationerna en gemensam politik för arbetet på europanivån. Mot denna bakgrund är politikutvecklingen inom EFS av stor och ökande betydelse och det är viktigt att de policybeslut som tas inom EFS är väl förankrade och accepterade av medlemsorganisationerna.

Den fackliga verksamheten på EU-nivå ska stärkas och vårt synsätt och våra fackliga förslag ska få ett större genomslag i det Europafackliga arbetet . Det behövs bättre samordning mellan yrkessekretariaten och EFS och det är väsentligt att EFS är starkt och självständigt i förhållande till Kommissionen.

För att få större gehör för gemensamma nordiska prioriteringar är det nordiska fackliga samarbetet, liksom samarbetet med LO och SACO, väsentligt. Det är väletablerat och välfungerande och har ett stabilt ramverk i NFS (Nordens Fackliga Samorganisation). Det behövs ett fortsatt starkt nordiskt samarbete.

En nordisk modell, där kollektivavtal tecknade av parterna utan statlig inblandning är grunden, ska få större genomslag och ett större utrymme i EU. Det allt starkare tryck som globaliseringen innebär gör det nödvändigt att försvara och utveckla den svenska modellen och i detta kan vi använda Europa som plattform. De yrkesverksammas ställning och välstånd i Europa hänger ihop med de fackliga organisationernas möjligheter att påverka utvecklingen.

Globaliseringen innebär att det internationella arbetet har blivit viktigare för de fackliga organisationerna. TCO verkar genom Internationella fackliga samorganisationen, IFS, och inom Internationella arbetsorganisationen, ILO, för att förbättra villkoren för löntagare i hela världen. Genom fackligt utvecklingssamarbete, exempelvis utbildning och organisationsuppbyggnad, förbättras förutsättningarna för facklig verksamhet i andra länder. TCO arbetar för mänskliga rättigheter överallt, inte minst för kvinnors mänskliga rättigheter. Vi tar ett särskilt ansvar för de fackliga rättigheterna och stödjer i samverkan med andra fackliga organisationer fackligt aktiva i länder där de mänskliga rättigheterna kränks.

För ett litet land med hög facklig organisationsgrad är det viktigt att samarbeta internationellt för att värna och utveckla lösningar som gagnar förbundens medlemmar. Det kan gälla såväl behovet av att framhålla vårt system med kollektivavtal som att verka för bättre arbetsvillkor i utvecklingsländer. Internationellt arbete kräver långsiktighet, samarbete och allianser för att få genomslag. TCO ska öka sina ansträngningar för att utveckla och stärka den fackliga idén, det fackliga inflytandet och det fackliga samarbetet både nationellt och internationellt. Därmed främjar TCO inte bara förbundens och förbundsmedlemmarnas intressen, utan bidrar också till en bättre värld.

Arbetsmarknad

Etablerandet av en gemensam öppen europeisk marknad har betytt starkare ekonomisk utveckling och nya jobb inom hela den europeiska unionen. Den starka tillväxt vi såg i den svenska ekonomin och jobbskapandet till bara för något år sedan är ett tydligt resultat av detta och av att Sverige förmått dra nytta av globaliseringen.

Fackliga rättigheter på en europeisk arbetsmarknad

De fackliga rättigheterna är en del av de mänskliga rättigheterna. De är viktiga att skydda, inte minst på en öppen inre marknad som ger allt större möjligheter för företagen att lokalisera verksamhet och säte där villkoren är gynnsammast.

Den snabbhet med vilken den ekonomiska och sociala krisen har spridits visar att världens ekonomier är starkt integrerade och att få arbetsmarknader kan förbli skyddade från utvecklingen i de stora ekonomierna.

Friheten till rörlighet innebär ökade möjligheter för enskilda att utbilda sig eller arbeta i EU-länderna men när företagen blir mer internationella och handeln mer global så behöver också löntagarna bättre möjligheter att påverka företagens beslut och bättre möjligheter till samordning av sina positioner. Det är precis samma situation som när facket i slutet av 1800-talet samordnade sina krafter nationellt. Annars kan företagen spela ut löntagare i ett land mot löntagare i ett annat och på så sätt sänka löner och villkor.

De fyra friheterna för varor, personer, tjänster och kapital enligt EG-fördraget ska kompletteras med en fördragsfäst femte frihet där grundläggande fackliga rättigheter, exempelvis rätten att vidta gränsöverskridande fackliga sympatiåtgärder, garanteras inom hela EU. Detta skulle förbättra möjligheterna för löntagarna att stödja varandra över gränserna.

Direktivet om europeiska företagsråd är ett viktigt instrument för påverkan och det finns flera exempel på hur facken inom en koncern använt företagsrådet för att koordinera olika aktioner och för att ställa gemensamma krav till koncernledningen.

De ökade möjligheterna för fackliga organisationer att samordna aktiviteter eller skriva överenskommelser med arbetsgivare kastar också ljus på en rad problem och konflikter som måste lösas. Det handlar om oklarheter kring representativitet, det Europeiska företagsrådets roll och vilken juridisk ram man verkar inom, överenskommelsernas effekter och frånvaron av tvistelösningsmekanismer. Det finns också frågetecken kring potentiella konflikter mellan nationella avtal och rätt visavi gränsöverskridande avtal.

Multinationella företag, däribland många svenska, finns på många marknader och kan därmed flytta kapital och produktion till andra länder. Arbetskraften är dock inte lika rörlig. Enligt den statistik som finns tillgänglig bor endast två procent av EU medborgarna i ett annat land och mindre än en halv procent av EU-medborgarna jobbpendlar mellan olika länder. Regionalt är dock pendlingen och

arbetsmarknadsintegrationen ofta större. Öresundsbron har exempelvis betytt en kraftigt ökad integration mellan Skåne och Köpenhamnsregionen och samma mönster ser man i andra gränsregioner i Europa.

I vissa EU-länder fanns farhågor om att utvidgningen skulle innebära ökad rörlighet av arbetskraft från de fattigare östländerna till väst, och därmed ett tryck nedåt på löner och arbetsvillkor. Ett antal medlemsländer införde därför tillfälliga restriktionerna av den fria rörligheten som gäller längst fram till 2011 (till 2013 för Rumänien och Bulgarien). Allt tyder dock på att dessa farhågor var ogrundade.

Den fria rörligheten av arbetskraft och tjänster innebär många fördelar för individerna, men den medför också arbetsmarknadsproblem som måste lösas.

Konflikter mellan den inre marknadens regler och nationella arbetsmarknadsregler har lett till att EG-domstolen i ett antal domar ifrågasatt balansen mellan den fria rörligheten av tjänster och nationella arbetsmarknadsregler. För Sveriges del handlar det om i vilken grad den fria rörligheten av tjänster kan inkräkta på fackens möjligheter att hävda kollektivavtalen gentemot arbetsgivare från andra länder som utstationerar arbetstagare i Sverige samt möjligheterna att hävda konflikträtten.

Detta är också i högsta grad ett europeiskt problem. Om inte konflikträtten, kollektivavtalen eller likabehandlingsprincipen kan hävdas innebär det ett allvarligt bakslag för de mänskliga rättigheterna och en stor risk för social dumping. Därför behövs ett socialt framstegsprotokoll som ska anslutas till EUs fördrag. Ett sådant protokoll skulle vara rättsligt bindande för att säkerställa att det påverkar beslut av EG-domstolen och syftet skulle vara att klargöra att grundläggande sociala rättigheter inte är underordnade marknadens ekonomiska friheter. Utstationeringsdirektivet måste också förändras för att säkerställa att direktivet uppfyller sitt ursprungliga syfte att främja gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster i en lojal konkurrens och respekt för arbetstagarnas rättigheter, exempelvis rätten till likabehandling.

Lavaldomen och en rad direktivförslag öppnar för villkorsshopping, d.v.s. arbetsgivarna kan förlägga sitt huvudkontor eller produktion där arbetsrätten och facken är svagast, arbetsmiljöregler ihåliga och skatterna låga. Det innebär ett tryck nedåt för arbetsvillkoren också för andra länder. Arbetsgivarorganisationen Svenskt näringsliv använder sig av denna argumentation när de kritiserar konfliktreglerna. De hänvisar till att Sverige borde följa andra länders exempel och förbjuda t.ex. sympatistrejker.

ILO och EU

Rüffertdomen ställde förhållandet mellan ILO-rätten och EUs lagstiftning på sin spets. EG-domstolen underkände genom domen i praktiken ILOs konvention nr 94 om arbetsklausuler i kontrakt där en offentlig myndighet är part. Enligt konventionen ska sådana kontrakt innehålla klausuler som tillförsäkrar arbetstagarna minst lika förmånliga villkor som gäller enligt kollektivavtal på platsen där arbetet utförs. Skattepengar ska inte användas till att främja social dumpning.

EU-medlemskapet har inneburit att en del av medlemsländernas statssuveränitet har övergått till EG. På grund av EG-rättens utveckling är det troligt att det uppstår fler konflikter mellan EG-rätten och ILO-konventionerna. Det är därför viktigt att EU erkänner ILO-konventionernas överordnade ställning gentemot EG-rätten både när ny EG-rätt skapas och när EG-rätten tillämpas. EU ska arbeta för att uppfylla ILO-konventionernas regler och mål och samarbetet mellan EU och ILO ska ske med respekt för ILOs unika trepartsstruktur.

Nordiska modellen och gemensam arbetsmarknadspolitik

De nordiska länderna har rönt stor uppmärksamhet för att vi kunnat bibehålla en relativt hög ekonomisk tillväxt och på samma gång upprätthålla ett starkt välfärdssamhälle. Starka fackföreningar och hög facklig anslutningsgrad har spelat en stor roll i att utveckla det sociala välfärdssystemet.

Utgångspunkten för TCOs arbete på EU-nivån är den svenska modellen med starka, representativa arbetsmarknadsparter, ett inkomstrelaterat socialförsäkringssystem och hög facklig organisationsgrad. Ett arbetsliv som ger arbetsskador, förslitningar och stress är både mänskligt och ekonomiskt kostsamt. Trygghet för löntagarna underlättar förändring. Trygga människor vågar byta jobb, vilket är bra för både individ och företag. Individerna måste därför garanteras aktiva insatser i övergången mellan två arbeten.

Men det finns också gemensamma drag i de europeiska välfärdsmodellerna som kännetecknas av en koppling mellan ekonomisk effektivitet och socialt framåtskridande. Det finns en utgångspunkt i statens roll som garant för social sammanhållning och rättvisa. En gemensam arbetsmarknad med minimiregler, rörlighet av arbetskraft mellan länderna och gemensam politik innebär att en europeisk social modell är en realitet.

EUs medlemsländer möter likartade utmaningar på sina arbetsmarknader och det är viktigt att gemensamt finna svar, även om de inte nödvändigtvis behöver vara likadana. Det gäller bland annat utmaningarna att möta en demografisk obalans som äventyrar både

välfärd och tillväxt, en allt för hög arbetslöshet som riskerar att permanent slå ut människor, en uppdelad arbetsmarknad där en stor del av arbetstagarna har osäkra anställningar, dåliga anställningsvillkor där man inte omfattas av socialförsäkringarna, rasism och främlingsfientlighet och konsekvenser av klimathotet. Alla länder behöver också anpassa sig till en kunskapsintensiv, internationaliserad arbetsmarknad.

Inom EU har kvinnor lägre sysselsättningsgrad än män. En av de viktigaste orsakerna till detta är att det är omöjligt för många kvinnor att förena föräldraskap och arbete. På grund av det minskar sysselsättningen bland kvinnor radikalt när det första barnet föds. För att höja födelsetalen och öka jämställdheten är kvinnors rätt till arbete och möjligheter att försörja sig själva, och individuellt baserade välfärdssystem viktiga. Generella, individbaserade, välfärdssystem med höga bidragsnivåer som syftar till att skydda den enskilde mot en förlust av inkomst samtidigt som de ger incitament både att arbeta och uppfostra barn är några särdrag i de nordiska välfärdssystemen. En stark prioritering av jämställdhet mellan kvinnor och män, med omfattande stöd för föräldrar till små barn, är ett annat särdrag.

Den ekonomiska krisen kommer att öka arbetslösheten och minska de framsteg som gjorts de senaste åren. Fortfarande ligger sysselsättningsnivån i EU under de 70 procent som man har som mål i Lissabonprocessen. En stor andel av de arbetslösa är långtidsarbetslösa, med små chanser att ta sig i på den reguljära arbetsmarknaden. Den kvinnliga sysselsättningsgraden är mycket lägre än för män vilket också förvärrar effekterna av den demografiska obalansen.

En av de viktigaste förutsättningarna för en hållbar ekonomisk och social utveckling i EUs medlemsländer är en större satsning på utbildning, livslångt lärande och forskning. EU har inom ramen för Lissabonstrategin velat öka utbildningsnivån genom att öka andelen i högre utbildning och minska andelen som hoppar av grund- och gymnasieskola. Men ett stort problem är att medlemsländerna inte har satsat på aktiv arbetsmarknadspolitik, utbildning och livslångt lärande i den uträckning som varit nödvändigt.

Starkare och bättre social dialog

De fyra friheterna för varor, personer, tjänster och kapital enligt EG-fördraget ska kompletteras med en fördragsfäst femte frihet där grundläggande fackliga rättigheter garanteras inom hela EU. Detta skulle förbättra möjligheterna för löntagarna att stödja varandra över gränserna.

Det nyligen reviderade direktivet om europeiska företagsråd från

1995, som öppnade för fackligt inflytande på koncernnivå, och reglerna om arbetstagarinflytande i Europabolag, som ger de anställda i alla länder inom den inre marknaden rätt till information och samråd och styrelserepresentation i Europabolag, är steg i rätt riktning. Rätten och de praktiska möjligheterna till koncernfackligt inflytande behöver stärkas. Det är viktigt att de fackliga organisationerna får en formell roll på företagsnivå i alla företag som berörs. Möjligheten till information och samråd måste också öka i alla frågor där EU-kommissionen gör viktiga ställningstaganden som påverkar löntagarna. Ett exempel är kommissionens prövning av företagsköp och fusioner.

Den sociala dialogen (Arbetsmarknadsdialogen) har funnits som en del av EUs inremarknadsprojekt sedan 1985. Den sociala dialogen bör fortsätta att utvecklas som ett europeiskt förhandlingssystem som fungerar parallellt med nationella förhandlingssystem, utan att inkräkta på de nationella systemen. För det behövs procedurregler på europeisk nivå, sektorsövergripande och på sektorsnivå. Procedurregler kan antingen avtalas mellan de europeiska parterna eller utfärdas av kommissionen. De olika instrumenten, oberoende avtal, handlingsprogram med mera, behöver definieras och europeiska tvistelösningsmekanismer bör införas. Det behövs också generella metoder för uppföljning av träffade avtal. För närvarande formulerar parterna ad hoc i varje avtal hur avtalen ska följas upp och hur tolkningsproblem ska hanteras. Det är också viktigt med informationsinsatser i Sverige för att göra oberoende europeiska avtal och handlingsprogram kända av de svenska förhandlande arbetsmarknadsparterna på regional och lokal nivå.

Arbete, tillväxt, ekonomisk politik och EUs roll

Ekonomi, jobb och ekologi

Den ekonomiska krisen prövar det europeiska samarbetet. I en tid när arbetslösheten stiger, fabriker slår igen och en världsomfattande finansiell kris har drabbat den reella ekonomin kan EU spela en stor roll för att samordna insatser som mildrar krisen och förbereda en ekonomisk uppgång. Om medlemsländerna inte vill samverka kommer arbetslösheten att bli högre än nödvändigt och de sociala konsekvenserna värre.

Krisen ökar också trycket på att reformera EUs tillväxtstrategi, Lissabonprocessen. Under de tio år som den har funnits har framsteg gjorts, men de är inte tillräckliga. EU har förutsättningar att bli världens mest konkurrenskraftiga och socialt och miljömässigt uthålliga ekonomi på sikt men för att det målet ska nås krävs omfattande förändringar, framförallt i synen på vad som kan skapa uthållig ekonomisk tillväxt.

Tillväxt ska bygga på tre grundpelare: Goda förutsättningar för näringslivets utveckling, höga ambitioner när det gäller människors sociala utveckling och tillväxt som är ekologiskt hållbar. EU ska vara en social marknadsekonomi där ekonomiska, sociala och ekologiska utmaningar tillmäts samma betydelse. Att enbart fokusera på BNP per capita eller produktivitetssiffror säger inte tillräckligt om tillväxtens förutsättningar och konsekvenser. Lissabonprocessen handlar inte enbart om tillväxt utan också om fler och bättre jobb och ett hållbart användande av arbetskraften och miljön.

Ökad konkurrenskraft ska inte skapas genom att företagen får färre allt mer uttunnade regler att följa. Om EU ska kunna bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi så måste konkurrensen mellan Europas företag grundas på transparens, likvärdighet och tydliga grundläggande minimiregler – inte på avsaknaden av eller bristande respekt för normer.

Ett centralt perspektiv för TCO är att utveckla välfärdsfrågorna. Ökad konkurrenskraft som skapas genom att näringslivets villkor förbättras men inte de sociala förhållandena eller miljön leder till kortsiktig tillväxt och skapar en återvändsgränd. Om välfärdsambitionerna inte omfattar ökad jämställdhet och goda villkor för att kunna kombinera arbete med föräldraskap så minskar barnafödandet vilket i sin tur leder till långsiktiga demografiska tillväxtproblem. Hinder för människors deltagande i arbetslivet måste undanröjas.

Kunskapssamhället kräver omfattande investeringar i utbildning och forskning, det är en nyckel till framgång för ambitionerna att bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi. Investeringarna måste öka för att stärka grundläggande utbildning, det livslånga lärandet och forskningen.

Ekonomiskt samarbete

En samordnad ekonomisk politik inom EU är avgörande för att Europa ska kunna möta ekonomiska kriser. En förutsättning för att detta ska lyckas är dock att medlemsländerna i kriser är beredda att använda ekonomisk stimulanspolitik för att förhindra arbetslöshet och mildra effekterna av en nedgång. Det är viktigt att EU inte enbart ser till kortsiktig budgetbalans och statsskuld utan också på människors arbete och välfärd.

Även om Sverige inte är med i valutaunionen har den europeiska centralbankens beslut ett stort inflytande på Sveriges ekonomi, inte minst därför att det sker en samordning mellan centralbankerna i Europa t.ex. i kristider. Arbetsmarknadens parter har genom Kölnprocessen möjlighet att diskutera ekonomi- och penningpolitik med

EU-institutionerna. Tyvärr har dialogen inte fått den tyngd de fackliga organisationerna önskat sig.

För att den globala ekonomiska krisen ska kunna mötas måste EUs medlemsländer vara beredda att bortse från snäva nationella prioriteringar och istället samarbeta. Möjligheterna att kunna föra en aktiv konjunkturutjämnande makroekonomisk politik ökar genom EU-samarbetet men trots detta är EUs återhämtningsplan mindre än de åtgärder som genomförs i andra regioner i världen. EU och medlemsländerna borde gemensamt satsa mer på program för offentliga investeringar och finansiell stimulans för att stödja en ekonomisk återhämtning.

När två allvarliga kriser inträffar tätt efter varandra motiverar detta en omstrukturering av finansmarknaderna, d.v.s. handel, produkter, aktörer, tillsyn och kreditvärderingsinstitut såväl inom EU som på global nivå. Detta är nödvändigt för att snarast återställa förtroendet dels för och mellan de finansiella institutionerna, dels hos investerare och konsumenter. Att finansmarknaderna reformeras och snabbt återfår sin funktionsförmåga är en förutsättning för att dessa ska kunna utföra sin uppgift till gagn för realekonomin, och med stimulansåtgärdernas hjälp kunna lyfta konjunkturen.

Den inre marknaden och facket

Den inre marknaden är enligt fördraget en av EUs kärnverksamheter. EUs mål är att riva gränserna för människor, varor, tjänster och kapital. På senare tid har fokus i utvecklingen av den inre marknaden legat på tjänstesektorn. En viktig del av tjänstemarknaden är de finansiella tjänsterna där EU genom en rad direktiv söker skapa en integrerad marknad för finansiella tjänster. Syftet med detta är att minska kostnaden för lån till företag och konsumenter.

Tjänstedirektivet, som nu genomförs i EUs medlemsländer, syftade till att förenkla för tjänsteföretag när det gäller att erbjuda och utföra tjänster i ett annat medlemsland. Som diskussionen kring tjänstedirektivet också visade finns det dock många problem när det gäller att överföra principerna på varumarknaden till att också gälla tjänster. En stor en av tjänstesektorn utgörs av allmännyttiga och/eller offentliga tjänster där någon form av skattefinansiering, monopol eller andra regleringar ofta är en förutsättning för rättsäkerhet och likvärdig tillgänglighet för medborgarna. Många tjänster är omedelbara och svårjämförbara, och därmed svårare att handla med gränsöverskridande. Slutligen består en stor del av kostnaden för tjänsterna av personalkostnader vilket gör att gränsöverskridande tjänster kan få en direkt effekt på löneavtal i värdlandet.

Konkurrenspolitik och offentlig upphandling

EUs starka konkurrensregler utgår från bestämmelserna om EUs inre marknad. Eftersom synen från EU är att nationellt stöd från offentliga myndigheter och otillbörliga monopol snedvrider konkurrensen på den inre marknaden, finns också gemensamma regler i EU om hur offentlig upphandling ska gå till.

Konkurrenspolitiken och reglerna för offentlig upphandling har syftet att tillförsäkra en rättvis konkurrens på den inre marknaden och öka möjligheterna för företag i alla medlemsländer att få del av offentliga kontrakt. Tolkningen av reglerna kan i vissa fall innebära svårigheter och hinder för staterna och arbetsmarknadens parter.

EU-lagstiftningen och/eller EG-domar får inte hindra partssystemet att sluta adekvata avtal. Om inremarknadsregler ständigt sätts före de fackliga rättigheterna får det omfattande och svåröverskådliga konsekvenser för villkoren på arbetsmarknaden. Förhandlingsutrymmet i viktiga förhandlingsfrågor om löner och arbetsvillkor skulle minska och möjligheterna till samverkan mellan arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer försvåras.

Det är viktigt att EU erkänner att myndigheter, när de agerar inom det arbetsrättsliga området kan uppfylla sin arbetsgivarfunktion. Ett annat synsätt skulle inte bara inskränka arbetsgivarrättigheterna inom den fria förhandlingsrätten, det skulle dessutom beröva den kollektiva arbetstagarsidan dess medbestämmanderätt i angelägenheter rörande den egna pensionen.

Bolagsrätt

EU harmoniserar bolagsrätten genom lagstiftning, framförallt om nationella och internationella fusioner och företagsdelningar, aktieägares rättigheter i börsnoterade företag samt skattelagstiftning för moderbolag och dotterbolag i olika medlemsstater. Detta påverkar arbetstagarnas möjligheter till inflytande i bolagen och att påverka utvecklingen av bolagsrätten är därmed också ett fackligt intresse.

En utveckling är att EU skapar gemenskapsrättsliga associationsformer i syfte att förenkla för företagen på den inre marknaden. EU har till exempel inom ramen för den inre marknaden infört företagsformen Europabolag som omfattas av EU-lagstiftningen och inte av flera olika lagstiftningssystem. Ett aktuellt annat förslag är en ny europeisk associationsform – europiska privata aktiebolag. Alla sådana associationsformer som ska verka gränsöverskridande bör ha ett europeiskt system för information och samråd samt medverkan. Frågan kan inte lösas genom hänvisningar till nationella system.

Styrelserepresentation för arbetstagarledamöter är en grundläggande och väl fungerande form för insyn och inflytande i de flesta länders arbetsmarknadsmodeller. Arbetstagares rätt till styrelserepresentation och gränsöverskridande information och samråd i europeiska företag är en viktig del av den europiska sociala modellen. Dessa grundläggande rättigheter till inflytande kan hotas genom förslagen om harmoniering av bolagsrätt och europeiska bolagsordningar. EU bör därför lagstifta om det finns tydliga gränsöverskridande behov. Till skillnad från många länder inom EU gäller den svenska styrelserepresentationslagen även inom små och medelstora företag. För all europeisk lagstiftning bör det vara ett krav att eventuella regler om gränsöverskridande information och samråd inte ska försämra nationella regler.

Nytt socialt kontrakt

I juni 1985 presenterade Kommissionen och Jacques Delors en vitbok där man ville skapa en fri och öppen inre europeisk marknad, genom ett omfattande lagstiftningsprogram. Motkravet från den europeiska fackföreningsrörelsen var att också sociala reformer skulle göras så att man upprättade en balans mellan ekonomiska och sociala fördelar av den inre marknaden.

De senaste EG-domarna och försöken från EU-kommissionen att stärka den inre marknaden på bekostnad av arbetstagarnas rättigheter innebär att Delors sociala kontrakt inte har respekterats. Den sociala dialogens resultat beror på om Kommissionen kan göra gällande att den kommer att lägga fram lagstiftning som gör att arbetsgivarna anser det bättre att förhandla än att möta en mer osäker lagstiftningsprocess. Istället har EU-kommissionen de senaste åren koncentrerat sig på att reformera den inre marknaden och förespråka välfärdsreformer som arbetsgivarna stödjer.

Kommissionen har under det senaste decenniet föreslagit få nya lagstiftningsinitiativ. Parternas bidrag till debatten och de avtal man sluter är i mångt och mycket kopplat till Kommissionens agenda. Dessutom har det inte förekommit någon större kvalitativ utveckling i den sociala dialogen. Det innebär att TCO och den europeiska fackliga rörelsen måste arbeta för ett nytt fackligt kontrakt där fackliga rättigheter stärks och där EU eftersträvar full sysselsättning med bättre jobb. Det förutsätter att välfärdssystemen repareras och förstärks.

Migration

EUs mål på lång sikt är att bygga upp en helt gemensam asyl- och invandringspolitik. Hittills har medlemsländerna samordnat asylpolitiken men inte invandringspolitiken. Asylpolitiken handlar till stor del

om gemensamma regler för medlemsländernas flyktingmottagning, till exempel vilka rättigheter asylsökande har.

Migrationen kan delas upp i asylsökande, där regelverket styrs framförallt av ”Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning”, och människor som migrerar av andra skäl t.ex. arbetskrafts- eller anhöriginvandring. Sverige och EU ska ha en generös flyktingpolitik så att människor som har flyktingskäl kan få en fristad i något av EUs medlemsländer.

Migrationen har betydelse för EUs men också för hemländernas välståndsutveckling. Globaliseringsprocessen har lett till fri rörlighet för kapital, varor och tjänster men människors fria rörlighet är fortfarande begränsad. Migration är en möjlighet för utvecklingsländer att delta på ett mer jämlikt sätt i dagens globaliserade ekonomi och på så sätt kan också orättvisorna minska.

Den långsiktiga demografiska trenden tyder på att det i framtiden kommer att råda brist på arbetskraft i EU. Invandring är en möjlighet för EUs medlemsländer att möta arbetskraftsbristen och på så sätt öka välståndet. Detta förutsätter dock en integrationspolitik där allas kunskaper tas tillvara och där alla har samma möjligheter på arbetsmarknaden, oberoende av etnicitet.

Ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring är positivt. Såväl den demografiska utvecklingen som företagens behov av att växa och utvecklas i internationell konkurrens kräver att det finns möjlighet för människor från länder utanför EU att komma till EU-länderna och arbeta. En grundläggande förutsättning är dock att lön, försäkringsskydd och övriga villkor är i nivå med dem som är gängse inom yrket eller branschen för arbetstagare som redan finns i landet.

Invandringen ger också många människor goda möjlighet att bistå släktingar i det tidigare hemlandet, vilket innebär ett betydande ekonomiskt stöd till migranternas ursprungsländer.

Utvidgning

EU har sedan grundandet 1957 genomgått fem utvidgningar och de sex ursprungsländerna har blivit dagens 27 medlemsstater.

Det finns för närvarande tre kandidatländer: Turkiet, Kroatien och Förra jugoslaviska republiken Makedonien. De länder som vill ansluta sig till EU måste respektera de anslutningskriterier som handlar om demokrati, rättsstat, mänskliga rättigheter och respekt för och skydd av minoriteter. Det finns också krav på en fungerande marknadsekonomi och förmåga att hantera det konkurrenstryck och de marknadskrafter som råder inom EU samt förmåga att uppfylla de

skyldigheter som följer av medlemskapet.

I fråga om länderna på västra Balkan finns det krav på tillfredsställande resultat när det gäller ett lands genomförande av sina skyldigheter enligt stabiliserings- och associeringsavtalet.

Det är positivt med en ytterligare utvidgning av medlemsländer i EU, under förutsättning att kandidatländerna uppfyller medlemskapskriterierna, särskilt de som gäller demokrati, mänskliga rättigheter och sociala villkor. För Turkiets del så har Kommissionens utvärderingar påpekat att de grava kränkningarna av de fackliga rättigheterna måste upphöra om Turkiet ska bli medlem av EU. TCO arbetar på egen hand och genom EFS och IFS, för att förstärka de fackliga strukturerna i kandidatländerna.

Utrikespolitik – handel och bistånd

I EUs Maastrichtavtal infördes 1992 principen om en gemensam utrikespolitik och idag har EU en gemensam utrikespolitik på de flesta politikområden, gällande allt från bistånd till militära insatsstyrkor och åtgärder gentemot terrorism. Frågorna om energiförsörjning och klimatförändringar har under de senaste åren blivit allt viktigare.

EU bedriver en aktiv politik för handel och bistånd under devisen att ”globala frågor kräver globala lösningar”. Dessa två områden är de viktigaste områdena för EU att verka inom för att tillsammans med det övriga världssamfundet uppnå FNs millenniemål till 2015.

EU är med sina drygt 500 miljoner invånare en viktig handelspartner som står för den största delen av världshandeln och producerar cirka en fjärdedel av de globala varorna och tjänsterna. EUs handelspolitik är ett viktigt verktyg för att utrota fattigdomen i världen och öka respekten för mänskliga och demokratiska värden, men det krävs att de sociala aspekterna tillgodoses och att man aktivt driver krav på mänskliga rättigheter.

EUs principiella hållning i handelsfrågorna är att främja frihandel. Arbetet med handelsfrågor sker till stor del inom WTO-systemet, där världens länder försöker komma överens om regler för den fria handeln. Förhandlingarna om ett nytt regelverk havererade sommaren 2008. Handelsfrågorna inom jordbruksområdet är ett stort problem, bland annat att EUs subventionspolitik gentemot sina bönder stänger ute utvecklingsländernas produkter från den europeiska marknaden. EUs jordbruksstöd ska avskaffas. Hur denna fråga utvecklas kommer, liksom tjänstehandelns utveckling, att vara avgörande för WTOs fortsatta utveckling.

EU bedriver ett aktivt handelsbistånd som innebär att man försöker

främja handelsutbyte inom syd. Man utbildar även experter inom länderna så att de på ett jämbördigt sätt ska kunna delta inom WTO-förhandlingarna och även etablera bilaterala handelsavtal. Den svenska regeringen ska, bland annat inom ramen för WTO förhandlingarna, driva att EU verkar för att en social klausul som innebär respekt för ILO:s kärnkonventioner införs i de avtal som sluts inom WTO, och att en mekanism skapas för uppföljning av avtalen.

Parallellt med WTO-processerna driver EU omfattande bilateral handel med länder över hela världen – med visst fokus på Afrika, Västindien och Stilla Havet. EUs Allmänna preferenssystem (GSP) innebär att länder med utvecklingsbehov helt eller delvis är befriade från tull på omkring 7 200 olika produkter. Dessutom har världens 50 allra fattigaste länder fri tillgång till EUs marknad för sina varor, utom när det gäller vapen och ammunition. Till GSP har EU en särskild kravlista på respekt för mänskliga rättigheter, bland annat att ILOs kärnkonventioner ska vara ratificerade och integrerade i den nationella lagstiftningen.

De länder som inte lever upp till EUs krav inom GSP ska inte heller få de förmåner som systemet ger. EU ska i sitt bistånd inom handelsområdet erbjuda kompetenshöjande insatser för arbetsmarknadens parter i mottagarlandet, så att dessa på ett bättre sätt kan skapa goda relationer och villkor inom produktionen, med respekt för de fackliga rättigheterna. Goda partsrelationer och anständiga arbetsvillkor är grunden för god tillväxt och utrymme för socioekonomiska reformer.

Sverige bör även fortsättningsvis inom EU arbeta för att sådan verksamhet som i huvudsak bedrivs med offentliga medel och som är ett samhällsansvar, till exempel det allmänna utbildningsväsendet, ska hållas utanför GATS-förhandlingarna.

EUs totala bistånd omfattar också bl.a. utbildning, hälsa och sjukvård, miljö, vatten, jordbruk, tillväxt och infrastruktur. EU är idag den enskilt största biståndsgivaren i världen. År 2007 omfattade EUs bistånd ca 0,38 procent av BNI. EUs mål är att biståndet ska omfatta 0,56 procent av BNI år 2010 och att man nått FNs mål 0,7 procent år 2015. Endast Sverige, Danmark, Luxemburg och Nederländerna når idag upp till FNs mål att avsätta 0,7 procent av BNI till biståndet.

Ska EU kunna bidra till att FNs millenniummål 2015 uppnås krävs både politisk vilja hos alla medlemsstater och bättre samordning vid genomförandet i partnerländerna. Det svenska biståndet ska utgöra 1 procent av BNI, och övriga EU-länder bör ställa upp samma målsättning. Det är angeläget att Sverige, som ett av de viktigaste biståndsländerna tar ansvar för och upprätthåller nivån på biståndet

trots finanskrisen.

EU ger ett omfattande stöd till organisationer som genomför utvecklingsprojekt i utvecklingsländerna. De fackliga organisationerna har inte nyttjat dessa möjligheter i någon högre grad, bland annat beroende på ineffektiva, tröga och komplicerade ansöknings- och redovisningssystem. IFS har dock hösten 2008 beviljat medel till ett stort projekt med syfte att bygga upp ett globalt nätverk för att förbättra öppenheten och samordningen i de fackliga utvecklingsprojekten.

EU är inom biståndsområdet drivande i den process som kallas Parisagendan, vilket innebär att biståndet i allt högre grad ska styras av mottagarländernas politiska prioriteringar och ägarskap och samtidigt sträva efter en allt högre grad av öppenhet, samarbete mellan givarländer samt resultatuppföljning.

Merparten av EUs biståndsmedel utgörs av gåvor men man använder också biståndsmedel för fördelaktiga lån och investeringskapital. Detta kanaliseras genom Europeiska Investeringsbanken (EIB) som år 2006 beviljade knappt 6 miljarder euro till olika investeringar.

Sverige, som en av de största biståndsgivarna, bör ta ett större ansvar och spela en mer aktiv roll i EUs biståndspolitik och därvid arbeta för att förenkla och avbyråkratisera ansöknings- och rapporteringsprocesserna.

EU ska kräva respekt för mänskliga rättigheter, inte minst mänskliga rättigheter i arbetslivet för att bevilja medel till olika biståndsprojekt. Detta ska gälla alla EU-institutioner, även Europeiska Investeringsbankens utlåning.

TCO ska tillsammans med IFS och EFS gentemot EU driva betydelsen av biståndsinsatser på arbetsmarknadsområdet när det gäller tillväxt och skapandet av utrymme för socioekonomiska reformer i mottagarländerna.

TJÄNSTEMÄNNENS CENTRALORGANISATION
LINNÉGATAN 14, 114 94 STOCKHOLM
TEL 08-782 91 00, TCO.SE

FARMACI FÖRBUNDET

FTF – facket för försäkring och finans

1919 försvarsförbundet

FINANSFÖRBUNDET

ST

JOURNALIST FÖRBUNDET

tf teaterförbundet fackförbundet för scen & media

Polisförbundet

SFHL

UNIONEN

SKTF

symf

Lärarförbundet

TULL-KUST

VÅRDFÖRBUNDET